

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ КРИМУ

Постановка проблеми Ефективне управління туристичною галуззю необхідно здійснювати з урахуванням максимально комплексного використання конкурентних переваг. Однак, незадовільний еколого - санітарний стан курортів, нераціональне використання наявного потенціалу, висока енерговитратність застарілих технологій, які використовуються у туристичній сфері, зношеність інфраструктурних компонентів, високий рівень навантаження на рекреаційні райони в період курортного сезону, низький рівень міжнародного іміджу оказують негативний вплив на рівень конкурентоспроможності туристичної галузі Криму.

Таким чином, об'єктивна реальність соціально-економічного розвитку вимагає впровадження науково обґрунтованих підходів до управління туристичною галуззю. Концептуально процес підвищення рівня ефективності функціонування туристичної галузі можна висловити в ідеї розробки сукупності обґрунтованих комплексних механізмів, які дозволять реалізувати стійке управління туристичною галуззю АР Крим.

Аналіз останніх досліджень. Особливості розвитку туристичної сфери широко досліджені у вітчизняній та зарубіжній літературі. Методики визначення рівня туристичної привабливості відображені у роботах О. В. Мельника [5]; питання розробки стратегій розвитку курортних регіонів — М. Борушака [2]; механізми управління реалізацією державних програм у дослідженні у дослідженнях А. А. Чечеля [11]; пріоритетні напрями розвитку та реалізації ресурсного потенціалу Криму розглянуто у колективній монографії під редакцією В. А. Подсолонко [7]. За наявністю певних наукових та практичних результатів щодо вирішення економічних та управлінських проблем розробки та реалізації концептуальних стратегій розвитку туристичної галузі, реальністю є багатоплановість, складність і недостатність їх розробки та наявність ряду невирішених і дискусійних питань.

Невирішеність та неоднозначність цих питань визначають актуальність проведеного дослідження. Для цього повинно бути вирішено ряд завдань: вивчити концепції, стратегії і програми розвитку туристичної галузі Криму; розробити оптимізовану концепцію щодо формування державної стратегії розвитку індустрії туризму у Криму.

Виклад основного матеріалу. Стратегічною метою розвитку Автономної Республіки Крим являється «досягнення стійкого зростання рівня і якості життя населення регіону на основі збалансованої соціально-економічної системи і типу, яка гарантує екологічну безпеку, динамічний розвиток економіки і реалізацію стратегічних інтересів країни в Чорноморському регіоні». Внаслідок реалізації Стратегії до 2020 року очікується збільшення валового регіонального продукту республіки в 1,8 рази в порівнянні з 2010 роком, продуктивності праці - в 1,8 рази, заробітної плати найманих працівників - у 2,4 рази, інвестицій в основний капітал - в 3,8 рази [9].

Концепція ефективного розвитку туристичної галузі Криму визначає стратегію дій і конструктивний принцип, згідно з якими повинні розвиватися господарюючі суб'єкти і галузь в цілому, що дозволяє:

- проаналізувати економічні процеси, що відбуваються в галузі;
- визначити перспективні напрямки розвитку туристичної галузі та форми її найбільш ефективної організації;
- системно розглядати ресурсозабезпечення і раціональне розміщення продуктивних сил;

- оцінювати джерела фінансування і роль форм власності як факторів, що впливають на структуру потреб туризму;
- сформулювати механізм управління ефективністю використання наявного потенціалу туристичної галузі;

Концепція передбачає виділення конкретних напрямів, у межах яких мають обґрунтовуватися завдання стратегії розвитку туристичної галузі. До них відносяться: формування позитивного міжнародного іміджу галузі, визначення сприятливого бізнес-середовища, стимулювання інвестиційної діяльності, сталий підхід до використання природних ресурсів, а також формування ефективної системи управління.

Ретроспективно процес еволюції концепцій розвитку туристичної галузі можна розділити на п'ять етапів (рис. 1).

Перед Великою Вітчизняною війною в Ялті діяли 42 санаторію та будинки відпочинку на 5560 ліжок-місць і центральна курортна поліклініка, в яких щорічно лікувалося і відпочивало 45 тис. чоловік. Понад 30 тис. чоловік брали щороку міські готелі і будинок туриста. Акцент у розвитку рекреації був зроблений на Південний берег Криму, і на сьогоднішній момент найбільше число санаторно - курортних комплексів розташовано саме в цьому рекреаційному районі. Концепції післявоєнного часу передбачали відновлення санаторіїв і приведення в порядок зруйнованих об'єктів [12, С 190-194].

У 1980 -х була зроблена спроба ще раз реалізувати Концепцію Кримської об'єднаної рекреаційної системи, яка пропонувала: відмовитися від лінійної форми освоєння прибережної 2-3 км смуги; перерозподілити народно - господарську діяльність у центральні райони; поступове виселення частини жителів приморських територій у Горно - Передгірську зону з організацією доставки обслуговуючого персоналу до місць прикладання праці швидкісними видами транспорту [10, С. 23-25]. Дана концепція мала «утопічний характер і не була реалізована в силу геополітичних змін», які сталися в 1990х рр. [1, С. 89-96].

Законодавчо на рівні формулювання програма сталого розвитку Криму сформульована не була, проте вона активно досліджувалася провідними економістами і була виражена в їхніх працях і дослідженнях [8]. Основними рисами програми були: збереження і відновлення ресурсного та екологічного потенціалу регіону, виділення пріоритетних галузей господарювання, розвиток громадянської відповідальності та соціально-економічне зростання.

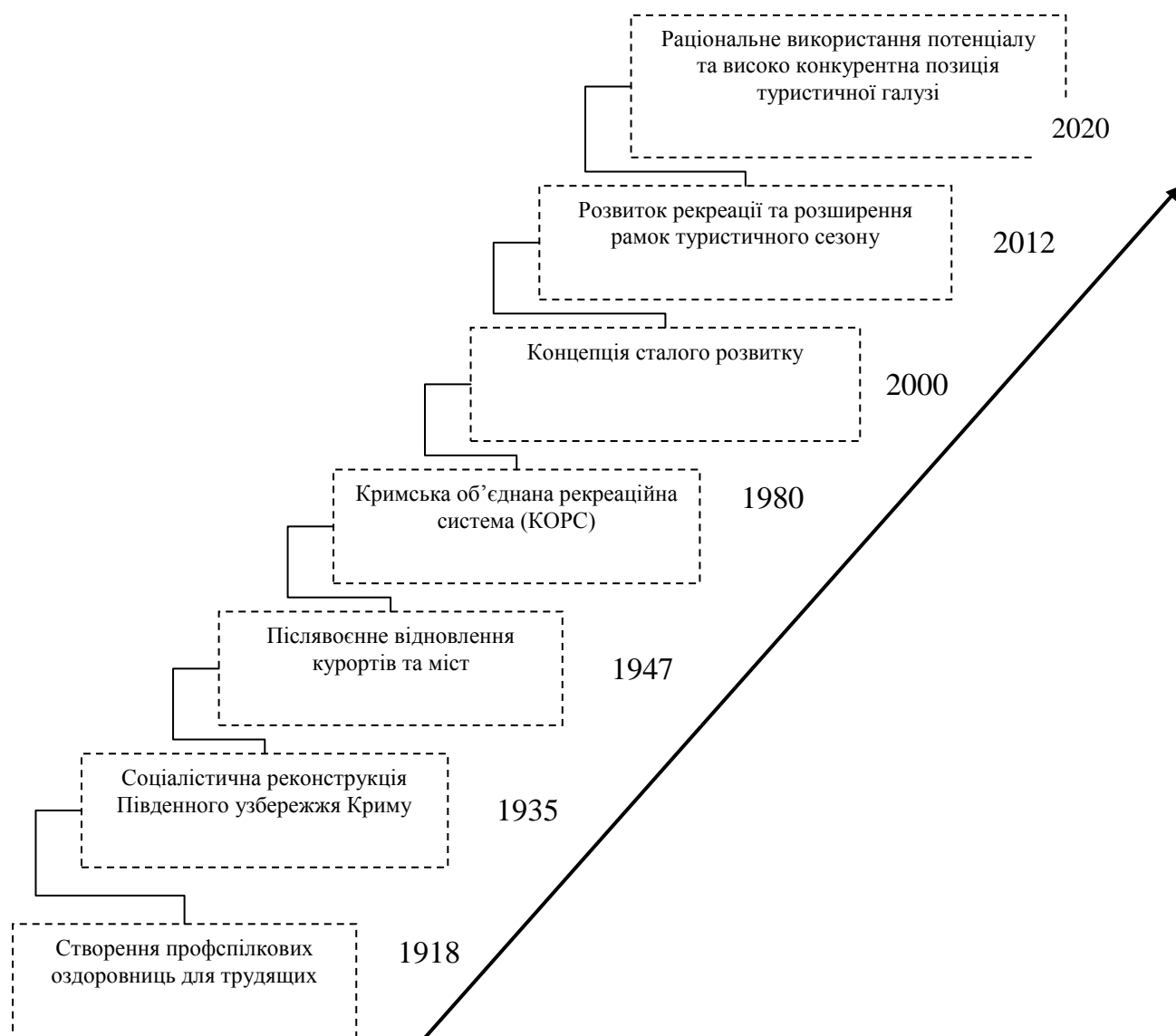

Рис. 1. Еволюція концепцій розвитку туристичної галузі Криму*
*складено автором з використанням [1, 3, 10, 12]

На сучасному етапі уряд Криму у основних програмних документах (Стратегія соціального та економічного розвитку Автономної Республіки Крим на 2011-2020 рр. [9], Програма розвитку та реформування рекреаційного комплексу АР Крим [6] та ін.) визначив основні елементи реалізації концепції розвитку Криму як цілорічного рекреаційного регіону. Основні елементи концепції: мета, завдання, стратегія, критерії успіху реалізації та інструменти реалізації. Підґрунтям розробки удосконаленої концепції ефективного розвитку туристичної галузі Криму виступають: нормативно – правові акти України; програми та постанови Уряду АР Крим; досвід впровадження програм розвитку туризму іноземних країн; наукові здобуття вчених, у тому числі екологів (рис. 2).

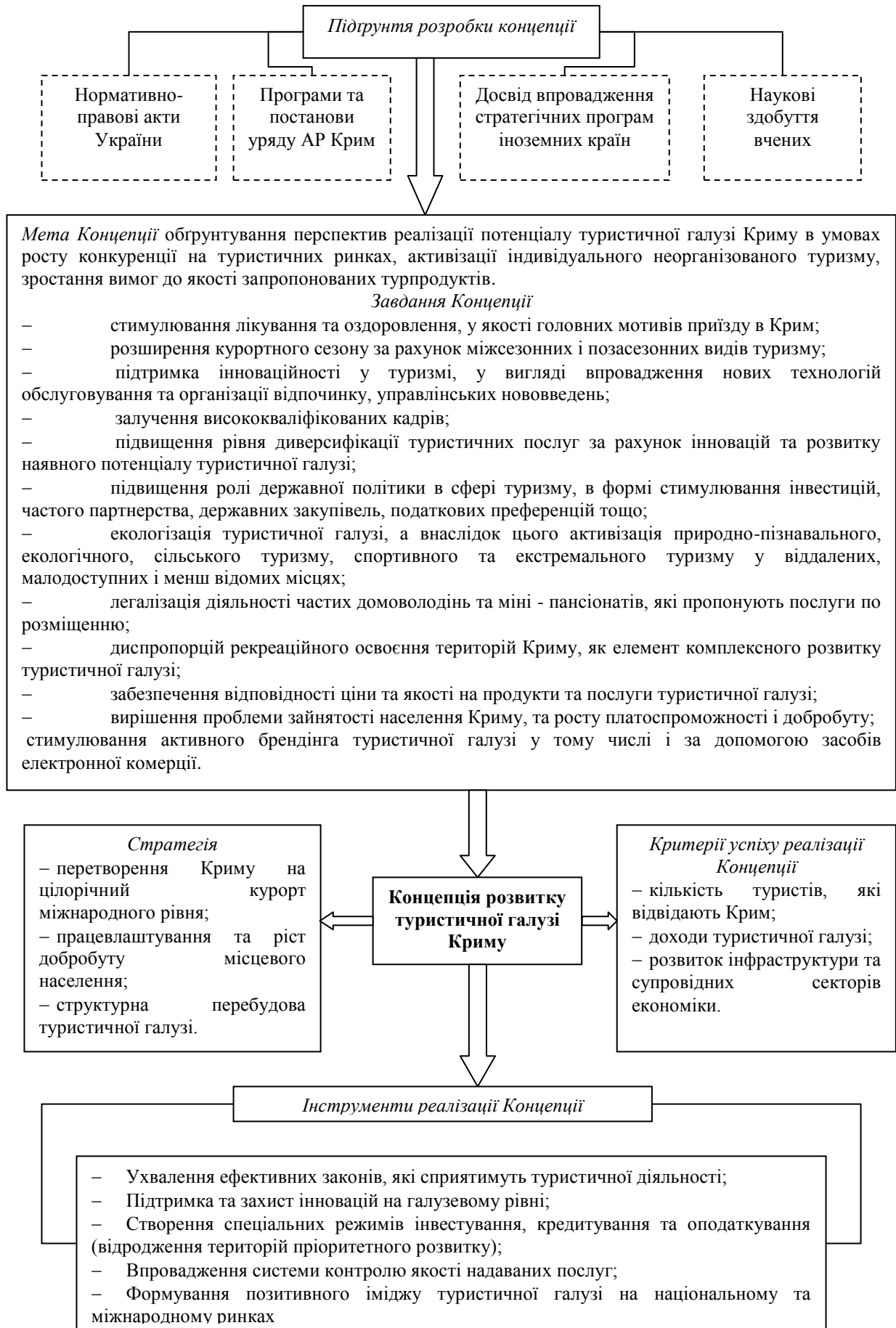

Рис. 2. Приклад концепції розвитку туристичної галузі Криму*
*складено автором з використанням [4, 6, 9]

Висновки. Концептуальні підходи до формування концепції ефективного розвитку туристичної галузі передбачають виділення конкретних напрямів, у межах яких мають обґрунтовуватися завдання та методи їх реалізації. До них відносяться: формування позитивного міжнародного іміджу галузі, визначення сприятливого бізнес-середовища, стимулювання інвестиційної діяльності, сталий підхід до використання природних ресурсів, а також формування ефективної системи управління.

Таким чином, процес підвищення рівня ефективності функціонування туристичної галузі можна висловити в ідеї розробки сукупності обґрунтувань комплексних механізмів, які дозволять реалізувати стійке управління туристичною галуззю АР Крим.

Анотація

В статті розкриті основні концептуальні підходи до формування стратегії ефективного розвитку туристичної галузі Криму. Проаналізовано характер еволюції концептуальних підходів до розвитку туризму у Криму. Запропонована модель концепції розвитку Криму як цілорічного рекреаційного регіону.

Ключові слова: туристична галузь, концепція, стратегія, ефективний розвиток

Аннотация

В статье исследованы основные концептуальные подходы к формированию стратегии эффективного развития туристической отрасли Крыма. Проанализирован характер эволюции концептуальных подходов к развитию туризма в Крыму. Предложена модель концепции развития Крыма как круглогодичного рекреационного региона.

Ключевые слова: туристическая отрасль, концепция, стратегия, эффективное развитие.

Abstract

In the article are examined the basic conceptual approaches to the forming of effective strategy for tourism sector development in Crimea. Author analyzed the nature of the evolution of conceptual approaches to the development of tourism in Crimea and proposed concept model of development of the Crimea as a year-round recreational region.

Key words: tourism sector, concept, strategy, effective development

Список використаних джерел:

1. Багров Н. В. Тенденции развития индустрии отдыха (на примере рекреационной системы Крыма) / Н. В. Багров // Вопросы географии – М.: Мысль, 1979. – С.87–96.
2. Борушак М. Особливості маркетингової стратегії розвитку курортно-туристичного регіону / М. Борушак // Вісник Донецького інституту туристичного бізнесу: Серія Економіка, організація і управління підприємствами (в туристичній сфері). – 2005. – № 9. – С. 100-105.
3. История профсоюзов России. Этапы, события, люди / Под ред. Н.Н. Гриценко, В.А Кадейкина, Е.В. Макухина; – М.: 1999. – С. 370 – 371.
4. Крымская стратегия: рекреация, стат. бюллетень Министерства курортов и туризма Крыма, 2013 [Электронный источник] - Режим доступа: <http://www.slideshare.net/proletarec/crimean-strategy-2013-2013>
5. Мельник О.В. Чинники формування туристичної привабливості території / О.В. Мельник // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління. – Львів: Вид-во НУ «ЛП», 2004. – № 504. – С. 39-44.
6. Программа развития и реформирования рекреационного комплекса Автономной Республики Крым на 2012–2013 годы С. 32-36 [Электронный источник] - Режим доступа: <http://www.crimea.gov.ua/programma-razvitiya-2012-2013>

7. Проект стратегия развития туристско-рекреационного комплекса Крыма – 2020. — [Электронный источник] - Режим доступа: http://www.eep.org.ua/files/СТРАТЕГИЯ_ТРК2020-финал.doc
8. Ресурсный потенциал приоритетных направлений развития Автономной Республики Крым / под науч. ред. В.А. Подсолонко, - Симферополь: ДИАЙПИ, 2012. - 612 с.
9. Стратегія соціального та економічного розвитку Автономної Республіки Крим на 2011-2020 рр., затверджена Постановою Верховної Ради Автономної Республіки Крим від 22.12.10, №161-6/10, [Електронний джерело] - Режим доступу: <http://www.ark.gov.ua/images/strategiya2011-2020new-5.pdf>
10. Устойчивый Крым. План действий: Научные труды КИПКС. Киев - Симферополь: Сонат, 1999. С. 169-184.
11. Чечель А.А. Пути реформирования механизма управления туристическим бизнесом в Донецком регионе / А.А. Чечель // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Державне регулювання економіки та місцеве самоврядування». – Дніпропетровськ, 2003. – С. 78-79.
12. Яковенко И. М. Эволюция процесса туристско-рекреационного развития Крыма: географический аспект / И. М. Яковенко // Проблемы материальной культуры – географические науки. 2010. С 190-194 — [Электронный источник] - Режим доступа: www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/knp/176/knp176_190-194.pdf